

SOSIOLINGUISTIK TERHADAP PEMAHAMAN DIALEK KEDAH DALAM KALANGAN PEKERJA UNIT RANGKA JABATAN PERANGKAAN NEGERI SELANGOR

SUHAILA BINTI ISMAIL*
MUHAMMAD SAIFUL HAQ HUSSIN**
suhaila_is@yahoo.com

Abstrak

Setiap negeri di Malaysia kita mempunyai dialek-dialek yang tersendiri seperti dialek Kedah, dialek Terengganu, dialek Kelantan, dialek Perak dan sebagainya. Kepelbagaian dialek yang terdapat di Malaysia ini dianggap mempunyai keunikannya tersendiri malahan kelainan dialek ini telah diterima umum dalam kalangan masyarakat setempat serta masyarakat luar kerana penggunaan bahasa Melayu yang telah ditutur dengan pelbagai variasi dan bentuk sejak dahulu lagi. Penelitian yang dijalankan ini adalah untuk mengetahui tahap kefahaman sepuluh orang pekerja di Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor terhadap dialek Kedah yang dipertuturkan oleh sebahagian daripada pekerja di unit tersebut. Metodologi kajian yang digunakan adalah melalui borang kaji selidik dan diberikan kepada responden yang majoritinya bukan berasal dari Kedah. Skop kajian ini hanya memberi fokus terhadap takrifan dialek Kedah secara umum serta perbezaannya dengan bahasa Melayu rasmi berdasarkan aspek-aspek linguistik dari segi sebutan, penggunaan ayat, pembentukan kata, dan juga maksud ayat. Hasil penelitian membuktikan bahawa terdapat perbezaan yang ketara tentang kefahaman responden terhadap variasi penggunaan dialek Kedah di unit tersebut.

Kata kunci: Dialek, Sociolinguistik, Variasi bahasa, Argumen

* Pelajar Sarjana Sosiobudaya di Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya
** Pensyarah Kanan di Akademik Pengajian Melayu, Universiti Malaya

Abstract

Generally, the Malaysian community is aware that our country has a diversity of dialects for each state. Each state has its own dialect such as dialects of Kedah, Terengganu, Kelantan, Perak and so on. The dialect diversity of Malaysia has its own uniqueness and besides, these dialect varieties have been generally accepted among the local and outside communities because the Malay language has been practiced through various forms and interactions since long time ago. This research is conducted to determine the level of understanding among ten workers in Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor towards Kedah dialect which has been spoken by some of the employees in the Unit. The methodology used is through questionnaires which were given to the respondents where majority of the respondents chosen are not from Kedah. The scope of this study only focuses on the basic definition of Kedah dialect which varies with Malay standard language based on linguistic aspects in terms of pronunciation, usage of sentences, word formation, and also the meaning of the verse. Research shows that there are significant differences on the level of understanding among respondents towards various usage of Kedah dialect in the Unit.

Keywords: *Dialect, Sociolinguistics, Language Variation, Argument*

* Postgraduate at Socio-Cultural Academy of Malay Studies, Universiti Malaya
** Senior Lecturer at Socio-Cultural Academy of Malay Studies, Universiti Malaya

1.0 Pengenalan

Sosiolinguistik dapat didefinisikan sebagai sosiologi bahasa. Sosiolinguistik merupakan interaksi antara dua aspek perlakuan manusia, iaitu penggunaan bahasa dan perlakuan organisasi sosial. Lazimnya sosiolinguistik berhubung dengan masalah-masalah khas seperti minoriti linguistik, dwibahasa, perancangan bahasa, konflik bahasa dan pembakuan bahasa. Sosiolinguistik juga melibatkan tentang struktur linguistik oleh kategori sosiologi. Bahasa berbeza dalam konteks sosial yang berbeza termasuk fungsi bahasa dan bagaimana bahasa tersebut digunakan untuk menyampaikan maksud-maksud sosial melalui komunikasi. Orang yang berlainan menuturkan bahasa yang berlainan. Dengan sifat penggabungan dua disiplin ini, sosiolinguistik memberi tumpuan kepada dua entiti iaitu bahasa dan hubungannya dengan masyarakat.

2.0 Metodologi

Kajian ini ditadbir menggunakan kaedah kuantitatif. Borang soal selidik diagihkan kepada responden yang majoritinya bukan berasal dari Kedah. Data yang dikutip dari agihan boring selidik ini kemudiannya dianalisa untuk mendapatkan keputusan kajian. Data dianalisa dengan menggunakan kaedah deskriptif ringkas bagi menentukan tahap pemahaman dialek Kedah dalam kalangan pekerja unit rangka jabatan perangkaan negeri Selanggor berdasarkan kepada proses sosiolinguatistik masyarakat.

3.0 Bahasa dan Komuniti Bahasa

Bahasa menjadi alat komunikasi bagi manusia berhubung, melahirkan perasaan, kehendak, fikiran dan sebagainya. Melalui bahasa dapat menghubungkan seseorang dengan yang lain dari segi jarak tempat atau jarak masa. Melalui jarak tempat, membolehkan seseorang berhubung dengan seseorang secara lisan sama ada berhadapan, melalui telefon atau tulisan. Berhubung dengan jarak masa pula melibatkan seseorang itu merakamkan sesuatu untuk generasi yang akan datang. Hal ini boleh dibuat melalui pita rakaman, video, komputer atau menulisnya di atas kertas mahupun buku. Perkara ini dapat dibuktikan untuk menyatakan fikiran, kehendak, pendapat dan idea kepada generasi terkemudian (Kamarudin Esayah, 1999).

Istilah komuniti bahasa membawa pengertian yang khusus. Beberapa definisi telah dikemukakan oleh sarjana mengenai komuniti bahasa. Semua orang yang menggunakan suatu bahasa atau dialek yang sama merupakan anggota atau komuniti bahasa. Nik Safiah Karim (1993) menakrifkan komuniti bahasa sebagai kumpulan manusia yang berhubung dan menggunakan bahasa yang sama. Tidak memadai jika menganggap komuniti bahasa sebagai suatu deskripsi linguistik sahaja kerana suatu deskripsi sosial akan memberi gambaran yang lebih tepat.

Hal ini kerana komuniti bahasa biasanya akan berkongsi peraturan tingkah laku, interpretasi tingkah laku atau sekurang-kurangnya berkongsi satu ragam linguistik. Walau bagaimanapun, jika hanya berkongsi peraturan tatabahasa sahaja tidak juga mencukupi kerana dalam sesuatu peraturan mungkin seseorang itu dapat mengenal tatabahasa tetapi tidak memahami maksudnya. Oleh yang demikian sesuatu ujaran mempunyai berbagai-bagai penentu seperti pengetahuan mengenai ragam bahasa tersebut dan pengetahuan dari aspek sosial dan budaya masyarakat.

4.0 Dialek

Di dalam bahasa akan mewujudkan berbagai dialek. Perkataan dialek berasal daripada perkataan Yunani iaitu *dialektos* (Kamal Shukri, 2007). Dialek merupakan ragam atau variasi daripada satu bahasa yang sama serta dapat dibezakan melalui ciri-ciri sebutan, kosa kata, atau tatabahasa. Penutur-penutur dialek akan saling memahami antara satu sama lain di mana ini menggambarkan penutur dialek mengekalkan warisan yang sama. Dialek akan berkembang daripada bahasa yang pada asalnya seragam tetapi lama kelamaan mengalami perubahan, dan perubahan ini berlaku disebabkan oleh pelbagai faktor di antaranya ialah faktor masa dan faktor geografi (Asmah Haji Omar, 1985).

Dialek juga ditakrifkan sebagai variasi daripada satu bahasa yang dituturkan oleh sekumpulan penutur dalam sesebuah masyarakat atau komuniti bahasa. Dialek mempunyai bentuk tertentu dan dituturkan dalam kawasan atau suatu kumpulan penutur tertentu. Keadaan ini berbeza daripada bentuk bahasa yang rasmi dari segi sebutan, perbendaharaan kata dan tatabahasa. Walau bagaimanapun, perbezaan tersebut tidak begitu besar yang boleh dianggap sebagai bahasa yang lain (Kamarudin Esayah, 1999).

Umumnya, Malaysia mempunyai berbagai dialek dalam setiap negeri dan juga daerah. Dialek dapat dibahagi kepada dua iaitu dialek daerah dan juga dialek sosial. Bahasa akan didasari oleh dua aspek iaitu pengguna dan penggunaan. Pendekatan yang mementingkan pengguna merujuk berdasarkan daerah, sementara yang mementingkan penggunaan, lebih bersifat sosial. Berikut adalah Rajah 1 yang dinyatakan.

Rajah 1: Contoh Kategori Jenis Bahasa

Dialek-dialek yang terdapat di Semenanjung Malaysia telah dikelompokkan kepada lima kawasan utama iaitu kelompok Barat daya semenanjung yang terdiri daripada kelompok Kedah, Perlis, Pulau Pinang dan yang meliputi Perak utara. Sementara kelompok Timur Laut diwakili oleh dialek Kelantan, kelompok Timur mewakili Terengganu dan seterusnya kelompok Selatan meliputi dialek yang dituturkan di negeri Johor, Melaka, Pahang, Selangor dan Perak Selatan dan akhirnya kelompok yang mewakili dialek Negeri Sembilan (Asmah Hj Omar, 2008).

Collins (1996) dalam kenyataannya menjelaskan dialek merupakan khazanah bahasa yang terdapat di Malaysia. Terlalu memandang mudah terhadapnya akan menyebabkan kepupusan seperti yang dialami oleh bahasa-bahasa dalam rumpun Austorasiatik di Malaysia (Fazal Mohamed Mohamed Sultan, 2009). Kepelbagaian dialek di Malaysia ini dibuktikan dengan pelbagai nama dialek yang wujud dan biasanya dinamakan mengikut nama kawasan dialek dituturkan. Oleh sebab itu, dialek membawa satu bahasa tertentu yang akan dituturkan oleh sekumpulan penutur dalam satu-satu masyarakat bahasa yang berbeza daripada bentuk yang rasmi dari segi sebutan, tatabahasa dan leksikal.

Bagi menyokong kajian ini, pengkaji mengetengahkan dialek Kedah dan perbezaannya dengan bahasa Melayu rasmi sebagai aras atau petanda dalam proses interaksi pekerja di Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor dalam penyampaian maklumat, tujuan dan komunikasi. Sejauhmana perbezaan tersebut mempengaruhi pembentukan kata dan makna ayat di antara kedua-dua bahasa tersebut akan memberi kesan terhadap kefahaman mereka yang bukan berasal dari utara Kedah. Ismail Dahaman (1997) menyatakan bahawa, dalam sistem dialek utara beberapa

fonem konsonan dalam bahasa Melayu Baku dilafazkan dengan nilai bunyi yang berbeza dan perkara ini boleh dilihat menerusi sistem bunyi dan leksikal. Justeru itu, penjelasan yang lebih terperinci akan dihuraikan di dalam hasil kajian.

5.0 Kefahaman Pekerja Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor Terhadap Dialek Kedah

Bagi mengetahui kefahaman terhadap persoalan kajian, borong kaji selidik digunakan untuk menilai 10 orang pekerja Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor terhadap dialek Kedah. Disebabkan majoriti pekerja di Unit ini datang dari pelbagai negeri maka penulis hanya memfokuskan kepada negeri Kedah sahaja kerana kajian tentang dialek tersebut kurang dikaji secara khusus sebelum ini. Di dalam borang kaji selidik, penggunaan ayat dan dialek Kedah digunakan untuk menilai kefahaman dan penggunaan dialek tersebut.

5.1 Hasil Dapatan Data

Hasil dapatan menjelaskan perbezaan yang terdapat dalam dialek Kedah dengan bahasa Melayu rasmi berdasarkan aspek-aspek linguistik seperti aspek sebutan, penggunaan ayat, pembentukan kata, dan juga makna ayat yang dituturkan. Berikut merupakan soalan dan hasil dapatan daripada soal selidik yang telah dilakukan terhadap pekerja Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor.

Jadual 1: Contoh Soalan 1

Adakah anda mengetahui tentang dialek Melayu Kedah?	
Jawapan	Bilangan
Ya	8
Tidak	2

Dari Jadual 1, sebanyak lapan orang responden menjawab YA dan hanya dua orang responden menjawab TIDAK. Dialek Melayu Kedah ialah dialek yang dituturkan di negeri Kedah dan sekitar yang berdekatan dengannya yang mempunyai perbezaan fonologinya dengan dialek-dialek dari negeri lain contohnya Kelantan dan Terengganu. Fonologi menurut Kamus Dewan (1996) ialah ilmu bahasa (linguistik) yang berkaitan dengan penyebutan kata dan lambang yang menunjukkan sebutannya. Oleh itu bahasa yang dituturkan oleh sekumpulan masyarakat atau komuniti bahasa dialek bagi setiap negeri dan daerah mempunyai pelbagai bentuk melalui sebutan, perbendaharaan kata dan tatabahasa yang berbeza-beza.

Asmah Omar (1985) menerusi kajian beliau menyatakan bahawa dialek Kedah mempunyai kelainan bahasa Melayu yang dituturkan di kawasan yang terbentang dari Perlis di Utara hingga ke Taiping di Selatan dan dari Pulau Langkawi di Barat hingga ke Padang Terap di Timur. Dengan takrif ini, maka kelainan yang dituturkan di Pulau Pinang juga digolongkan sebagai dialek Kedah. Dalam salasilah Kedah, kawasan pemerintahan negeri Kedah pada mulanya meliputi negeri Setoi di utara iaitu sekarang merupakan bahagian dari Thailand, negeri Perlis, negeri Kedah yang sedia ada dan pulau-pulau di baratnya. Oleh yang demikian didapati bahawa bahasa Melayu yang dituturkan di Setoi tidak banyak bezanya dengan bahasa yang dituturkan di negeri Perlis dan Kedah. Walau bagaimanapun bagi masyarakat yang berjauhan dengan daerah utara, bahasa atau dialek ini memberi sedikit perbezaan.

Jadual 2: Contoh Soalan 2

Adakah anda mengetahui perbezaan di antara dialek Melayu Kedah dengan bahasa Melayu rasmi?	
Jawapan	Bilangan
Ya	8
Tidak	2

Jadual 2 pula menunjukkan sebanyak lapan orang responden menjawab YA dengan menyatakan mereka tahu perbezaan dialek Melayu Kedah dengan bahasa Melayu rasmi. Bahasa Melayu rasmi adalah bahasa yang sering digunakan dalam komunikasi dan tidak berunsurkan dialek seperti bahasa baku. Bahasa Melayu rasmi juga betul dari segi ejaan, perkataan, istilah, imbuhan, sebutan, frasa, ayat, tanda baca, singkatan, akronim dan laras bahasa (Sulaiman Masri, 1989).

Hal ini juga bermaksud bahasa Melayu rasmi ialah bahasa Melayu yang baik dan betul menurut tatabahasa dan tepat menurut gaya bahasanya. Manakala dialek hanya dituturkan oleh sekumpulan masyarakat di dalam sesebuah kawasan atau persekitaran sosial yang mempunyai sekelompok penutur yang berasal daripada daerah yang sama untuk berkomunikasi secara harian dan penggunaan dialek tersebut tidak bersifat formal apabila berkomunikasi.

Jadual 3: Contoh Soalan 3

Adakah anda menghadapi masalah dalam memahami teks/ucapan yang diajukan sepenuhnya dalam dialek Kedah?	
Jawapan	Bilangan
Ya	7
Tidak	3

Jadual 3 untuk soalan 3, seramai tujuh orang responden mempunyai masalah untuk memahami teks atau ucapan yang diajukan sepenuhnya dalam dialek Kedah. Manakala tiga orang responden lagi tidak menghadapi masalah untuk memahami dialek Kedah. Umumnya, dialek Kedah mempunyai perbezaan dengan bahasa Melayu rasmi berdasarkan perbezaan bunyi, maksud bahasa dan kosa kata yang berbeza daripada bahasa lain. Sebagai contohnya perkataan [**kopek**] daripada dialek Kedah membawa maksud beg duit atau dompet. Hal ini berbeza dengan bahasa Melayu rasmi di mana perkataan [**kopek**] membawa maksud mengupas sesuatu seperti mengupas kulit buah dan seumpamanya. Perbezaan makna tersebut secara tidak langsung membawa kekeliruan seseorang memahami dialek Kedah itu sendiri.

Terdapat juga pengguguran keseluruhan perkataan yang juga berlaku di dalam dialek utara iaitu pengguguran keseluruhan perkataan dengan bahasa Melayu rasmi. Contohnya *Anak [**menakan**] aku kena cubit semalam*. Di mana di dalam bahasa Melayu rasmi bermaksud *anak saudara aku kena cubit semalam*. Hal ini menunjukkan terdapat perbezaan penggunaan sebutan di antara dialek dan juga bahasa Melayu rasmi.

Jadual 4: Contoh Soalan 4

Apakah persepsi anda tentang seseorang yang bertutur dengan menggunakan dialek kedah ?	
Jawapan	Bilangan
Lucu	6
Menakutkan	0
Kasar	3
Menyenangkan	2
Biasa sahaja	2

Jadual 4 menunjukkan ini tidak menghadkan pilihan jawapan, maka responden bebas untuk memberi pandangan mereka mengenai dialek Kedah. Sebanyak enam undian menyatakan bahawa dialek Kedah merupakan dialek yang lucu. Dua undian menyatakan yang dialek Kedah ini menyenangkan dan tiga undian berpendapat dialek Kedah adalah kasar. Seterusnya terdapat dua undian menyatakan dialek Kedah merupakan dialek yang biasa sahaja. Tiada undian yang menyokong dialek Kedah adalah dialek yang menakutkan.

Jadual 5: Contoh Soalan 5

Antara perkataan yang berikut, yang manakah kata kerja dalam dialek kedah?	
Jawapan	Bilangan
[Taboh]	0
[Baloq liat]	1
[Cemuih]	0
Tidak pasti	9

Jadual 5 adalah bagi, pengkaji ingin menguji responden mengenai kosa kata dialek Kedah. Sembilan orang responden memberi jawapan tidak pasti kepada soalan tersebut dan seorang responden menjawab [**baloq liat**] sebagai jawapannya. Di dalam dialek Kedah, kata kerja yang dimaksudkan adalah perkataan [**taboh**] atau di dalam bahasa Melayu rasmi bermaksud **pukul**. Maksud perkataan [**baloq liat**] merujuk kepada sifat **pemalas** dan [**cemuih**] pula merujuk kepada **jemu**.

Ada kalanya terdapat perbezaan yang ketara sehingga menyukarkan pemahaman masyarakat luar memahami dialek yang diperkatakan oleh penutur dialek. Salah satu wujudnya dialek tersebut adalah disebabkan oleh keadaan geografi di setiap kawasan. Kamarudin Esayah (1999), menyatakan bahawa perbezaan kawasan atau geografi tidak akan menimbulkan perbezaan dialek jika tidak disertai oleh perbezaan waktu. Perbezaan alam sekitar juga akan menimbulkan sedikit perbezaan dalam perbendaharaan kata yang berhubung dengan pemandangan alam sekeliling. Namun begitu, sukar untuk menerangkan bagaimana timbulnya perbezaan dari segi bunyi atau beberapa aspek dalam nahu dialek-dialek tersebut.

Oleh itu, setiap orang mempunyai asas yang berbeza dengan dialek pertuturannya. Sebagai contohnya, terdapat dua orang pekerja di Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor menuturkan dialek Kedah dan bukan dialek Selangor yang menjadi dialek asas penutur disebabkan oleh persekitaran kekeluargaan dan pergaulannya bersama kelompok dialek. Hal demikian, menjadi penyebab seseorang yang bukan berasal dari Kedah sukar memahami maksud perkataan yang disampaikan sama ada melalui lisan mahupun di dalam bentuk teks.

Jadual 6: Contoh Soalan 6

Menurut pengalaman anda, bagaimanakah perkataan “khabar” disampaikan dalam dialek Kedah?	
Jawapan	Bilangan
[Khaba]	0
[Koba]	1
[Khabaq]	9
[Kabo]	0
Tidak pasti	0

Berdasarkan jawapan yang diberikan dalam Jadual 6 menunjukkan, sembilan responden memberi jawapan [**khabaq**] dan lebihannya menyatakan [**koba**]. Perkataan tepat dan signifikan bagi istilah tersebut adalah [**khabaq**]. Hal ini demikian kerana dialek Kedah sangat sinonim dengan bunyi “q” bagi menggantikan bunyi getaran “r”. Oleh itu, dapat dijelaskan bahawa bahasa sesuatu dialek bukan hanya berbeza dari segi bunyi tetapi wujud petempatan yang berbeza dalam perkataan. Setiap penutur-penutur dialek akan mengucapkan perkataan, bunyi atau ayat yang berbagai-bagai cara. Perbezaan-perbezaan ini yang mewujudkan sesuatu bahasa mempunyai kelainan di antara setiap dialek. Misalnya [**ayaq**] (air), [**besaq**] (besar).

Jadual 7: Contoh Soalan 7

Dialek Kedah sering memendekkan perkataan. Adakah anda tahu tentang kebenaran ini?	
Jawapan	Bilangan
Ya	3
Tidak	7

Jadual 7 bagi soalan 7 menunjukkan seramai tujuh orang responden menjawab TIDAK dan tiga responden menyatakan YA. Kecenderungan dialek Kedah meringkaskan perkataan, pemendekan kepada suku kata tunggal mungkin disebabkan oleh pengaruh bahasa Thailand yang mempunyai banyak perkataan bersuku jenis ini (Omar Yusoff & Jamaluddin Aziz, 2010). Oleh yang demikian pemendekan perkataan tersebut akan melibatkan perubahan kualiti bunyi dalam satu suku kata. Sebagai contohnya : Pergi = [pi], Duduk = [dok], Mari = [mai]

Jadual 8: Contoh Soalan 8

Adakah anda berminat untuk mempelajari bahasa melayu dialek kedah?	
Jawapan	Bilangan
Ya	8
Tidak	2

Jadual 8 bagi soalan 8 menunjukkan lapan orang daripada responden menunjukkan minat untuk mempelajari dialek Kedah kerana dialek Kedah mempunyai keunikan dan tidak sama dengan dialek bagi negeri lain. Manakala dua orang responden lagi menjawab tidak bagi soalan ini. Kepelbagaian dialek bagi setiap negeri berbeza antara satu sama lain melalui perbezaan sebutan, kosa kata dan makna yang mewujudkan variasi-variasi bahasa yang unik dan menarik untuk dipelajari dan saling memahami perbezaan tersebut. Masing-masing negeri mempertahankan dialeknya yang tersendiri dan juga menunjukkan sikap akomodasi dalam penerimaan dialek negeri lain. Sifat-sifat yang tersendiri itu yang membezakannya dengan negeri yang lain.

Sikap tersebut juga dapat menunjukan sikap menghormati cara pertuturan dan dialek bagi kelompok penutur tertentu. Berdasarkan dari soal selidik yang dilakukan, lapan orang responden menyatakan bahawa perkataan baru yang dipelajari tentang sesuatu dialek menjadi satu daya tarikan dan sikap ingin tahu dengan lebih lanjut terhadap dialek dan makna perkataan yang dipertuturkan oleh seseorang.

Jadual 9: Contoh Soalan 9

Dialek Kedah mempunyai dialek yang seiras dengannya, dialek negeri manakah yang di maksudkan?	
Jawapan	Bilangan
Pulau pinang	8
Perlis	4
Perak	0
Selangor	0

Jadual 9 menunjukkan dialek yang seiras dengan dialek Kedah adalah dialek Pulau Pinang. Hampir semua perkataannya sama dengan dialek Kedah. Dialek Perlis juga seiras dengan dialek Kedah tetapi masih dapat dibezakan antara dialek Kedah dan dialek Perlis. Bahagian Perak utara juga mempunyai persamaan dengan dialek Kedah, tapi meyoriti komuniti di Perak Utara tidak banyak kerana di bahagian sebelah Perak menuturkan dialek Perak yang bunyinya jauh berbeza dengan dialek Kedah.

6.0 Perbezaan Makna dan Penyimpangan ayat dialek Kedah

Rumpun Austronesia terdiri daripada pelbagai bahasa di dalamnya. Setiap bahasa mempunyai perbezaan di dalam pelbagai aspek. Fenomena ini juga wujud di dalam dialek Kedah dengan bahasa Melayu rasmi. Daripada kajian yang telah dilakukan, beberapa variasi kata yang digunakan oleh masyarakat Kedah berbeza dengan penggunaan kata di daerah lain. Manakala, penyimpangan dalam perbendaharaan kata yang digunakan dalam dialek lebih banyak dari penyimpangan dalam nahu atau tatabahasa.

6.1 Perbezaan Makna Perkataan Dialek Kedah Dan Bahasa Melayu Rasmi

Perbezaan ini begitu ketara dari segi makna sesebuah perkataan dan juga berbeza dari segi istilah dengan bahasa Melayu rasmi. Beberapa aspek sebutan dan konsonan melitinkan wujud perbezaan yang ketara di dalam ayat yang dinyatakan. Perbezaan perkataan dalam dialek Kedah dan bahasa Melayu rasmi dapat dirumuskan melalui jadual 10.

Jadual 10 : Perbezaan makna perkataan dalam dialek Kedah dan bahasa Melayu rasmi

Dialek Kedah	Bahasa Melayu Rasmi
Pagi esok aku cadang nak [menyorok] dengan hang dekat Simpang Kuala	Esok pagi aku bercadang hendak pergi sarapan dengan kamu di Simpang Kuala
Aku ni bukan jenis [baloq liat]	Aku ni bukan jenis yang pemalas

Berdasarkan Jadual 10 di atas, dapat memberi gambaran tentang perbezaan makna yang ketara antara dialek Kedah dengan bahasa Melayu rasmi. Perbezaan tersebut adalah melalui penggunaan kosa kata dan juga maksud sesuatu ayat yang disampaikan. Hasil daripada dapatan menunjukkan sembilan responden menjawab salah bagi soalan tersebut manakala hanya seorang sahaja menjawab dengan betul. Bahasa Melayu rasmi adalah bahasa yang betul dari segi ejaan, istilah, sebutan, tatabahasa (nahu), perkataan, ayat, tanda baca dan laras penggunaannya (Sulaiman Masri, 1988).

Selain itu juga bahasa Melayu rasmi akan digunakan dalam bentuk kenyataan rasmi, pengantara di sekolah, institusi pengajian tinggi dan dalam semua bentuk tulisan samada media elektronik mahupun media cetak bagi menjelaskan bahawa rasmi bahasa Melayu tersebut mempunyai satu prestij sebagai lambang bahasa kebangsaan dan rasmi negara.

Perkataan **[menyorok]** dalam dialek Kedah bukan merupakan Bahasa Melayu rasmi. Di dalam Bahasa Melayu rasmi, menyorok membawa maksud menyembunyikan diri, bersembunyi, menyembunyikan sesuatu hal yang mudah atau sudah diketahui orang (Kamus Dewan Edisi Keempat). Namun begitu ianya berbeza di dalam dialek Kedah yang bermaksud sarapan, minum pagi dan kudapan (Kamus Dewan Bahasa). Oleh sebab itu, terdapat beberapa perkataan yang boleh menyukarkan kefahaman orang luar yang bukan berasal dari Kedah ataupun utara untuk memahami maksud yang disampaikan oleh penutur dialek Kedah.

Perkara ini juga disebabkan dialek ialah satu bentuk bahasa yang subrasmi atau menyimpang daripada bentuk bahasa yang betul atau rasmi itu sendiri. Kegunaan bahasa dialek hanya digunapakai dalam situasi tidak rasmi, di kawasan tertentu serta berkomunikasi dalam golongan komuniti dan masyarakat yang sama. Maka itu, apabila terdapat perbezaan ketara antara bahasa Melayu Rasmi dan dialek Kedah telah menimbulkan beberapa implikasi seperti masalah sebutan, ejaan dan juga makna yang berlainan.

6.2 Penyimpangan Ayat dalam Dialek

Menurut Siti Hajar Abdul Aziz (1996) tatabahasa ialah peraturan-peraturan bagaimana sesuatu perkataan dibentuk dan bagaimana perkataan itu bergabung dengan perkataan-perkataan lain untuk menghasilkan ayat-ayat yang gramatis. Dengan kata lain, tatabahasa ialah rentetan ucapan, pengelompokan serta pengklasifikasian unsur-unsur ucapan menurut fungsinya. Mengikut konsep tradisional pula tatabahasa ialah satu cara mengkaji bahasa berdasarkan hukum-hukum yang telah dibuat terhadap bahasa itu berdasarkan makna. Penyimpangan yang seperti ini mempunyai dua jenis kewujudan. Pertamanya adalah perbezaan makna dan keduanya adalah perbezaan sebutan. Gambaran terperinci akan dijelaskan dalam Jadual 11 di bawah.

Jadual 11: Penyimpangan ayat yang membawa perbezaan makna

Dialek Kedah	Bahasa Rasmi
[Ranggi]	Sombong
[Awat]	Mengapa, kenapa
[Cemuih]	Bosan, Jemu
[Segan]	Malas
[Baloq liat]	Pemalas

Daripada contoh di atas terdapat beberapa aspek dalam fungsi-fungsi sosial terhadap perlakuan bahasa dan perkataan. Perlakuan bahasa diperlukan kerana bahasa ialah sebahagian daripada perlakuan sosial misalnya untuk menghasilkan sesuatu maksud atau perasaan, memberi arahan, meminta dan sebagainya. Dalam setiap situasi atau fungsi sosial ini terdapat penggunaan bahasa yang berlainan yang melibatkan perbualan dan peranan situasi tersebut dalam masyarakat.

Keduanya, perbezaan ini berlaku disebabkan cara penyebutan dan sistem ejaan yang berbeza seperti, [bekayh] (bekas), [tebai] (tebal), [bakaq] (bakar) dan sebagainya. Pada amnya dua perkara tersebut yang membezakan laras-laras berkait dengan linguistik iaitu tatabahasa dan perbendaharaan kata. Walau bagaimanapun, perbezaan antara laras-laras bahasa tidak begitu merata yang boleh menimbulkan ketidakfahaman masyarakat. Unsur faham memahami masih kuat kecuali mungkin dari segi penggunaan istilah-istilah dan perkataan tertentu yang mempunyai pengertian yang khusus. Dalam hubungan dengan sistem bahasa ini, sesuatu dialek itu menggambarkan bahasa para penggunanya yang berbeza dengan bahasa pengguna dialek di kawasan-kawasan yang lain.

7.0 Kesimpulan

Berdasarkan huraian dan penjelasan di atas, dapat disimpulkan ketidakfahaman sesetengah responden di Unit Rangka Jabatan Perangkaan Negeri Selangor terhadap dialek Kedah. Penelitian ini membuktikan bahawa terdapatnya perbezaan yang dapat mengganggu persambungan sesuatu dialek itu untuk difahami. Faktor seperti geografi, persekitaran pergaulan dan faktor politik secara tidak langsung telah menyebabkan timbulnya dialek tempatan di setiap negeri di Malaysia. Hal ini juga termasuk wujudnya beberapa perbezaan perkataan dan makna yang berlainan dengan bahasa Melayu rasmi di dalam sesebuah ayat yang menjadi penutur natif di Kedah.

Pertuturan ataupun dialek merupakan sifat-sifat bahasa semasa berinteraksi. Oleh itu, komunikasi akan menentukan bahasa sebenar dengan penggunaan kata, pemilihan kata, gaya dan makna yang dibawakan agar sesuai dengan perbincangan antara peserta komunikasi supaya dialek yang digunakan dapat diterima baik sebagai alat penyampaian maklumat, tujuan, niat dan sebagainya dalam proses interaksi. Walau bagaimanapun, dialek ini merupakan satu khazanah dalam masyarakat dan menjadi budaya yang dikongsi bersama dari generasi ke generasi.

Tuntasnya, penemuan baru penulis ini boleh dijadikan landasan baru kepada pengkaji yang berikutnya untuk mengkaji sebarang dialek khususnya di kepulauan Melayu. Sesungguhnya kajian sesuatu dialek tidak akan berakhir kerana penemuan-penemuan baru akan didapati jika kajian yang berterusan dilakukan oleh pengkaji-pengkaji seterusnya.

Rujukan

- Asmah Haji Omar. (2008). *Ensiklopedia bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. (1985). *Susur galur bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Collins, T. James. (1996). *Khazanah dialek Melayu*. Bangi: Penerbit UKM.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Nor Hashimah Jalaluddin, Zaharani Ahmad, Ajid Che Kob, Harishon Radzi. 2009. Apa Menyoal Siapa Atau Siapa Menyoal Apa? Analisis Minimalis Kata Soal Dialek Utara. *Jurnal Linguistik*, 9, 73-93.
- Ismail Dahaman .(1997). *Bahasa kita*. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kamal Shukri Abdullah Sani. (2007). *Bahasa Melayu apa sudah jadi?* PTS Professional Publishing. Kuala Lumpur.
- Kamarudin Esayah. 1999. Perbandingan fonologi dialek melayu satun dengan dialek melayu perlis. *Latihan ilmiah*. Kuala Lumpur: Jabatan Pengajian Melayu, Universiti Malaya.
- Nik Safiah Karim, Farid M. Onn & Hashim Musa. (1993). *Tatabahasa Dewan*. Edisi Baharu. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka & Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Omar Yusoff & Jamaluddin Aziz. (2010). *Jawi Peranakan di Pulau Pinang, Ekspresi Sebuah Identiti*. Universiti Sains Malaysia.
- Siti Hajar Abdul Aziz. (1996). *Tatabahasa Bahasa Melayu: perkataan*. Kuala Lumpur: Kumpulan Budiman.
- Sulaiman Masri. (1988). *Sebutan baku: panduan dan senarai perkataan*. Kuala Lumpur: Malaysia: Syarikat S. Abdul Majeed, bahagian penerbitan.
- Tatabahasa Dewan. (2008). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

